

Molnár H. Lajos

HALÁL A SAKÁL VÖLGYÉBEN*(Regényrészlet)*

A főútról meredek földút vezetett felfele a hegyen, jobbra kopár, régóta műveletlen föld, balra a sűrű erdő. Abban a magasságban, ahol a gyalogosan kapaszkodó már nagyon liheg, s ahonnan már nem látni a lenti aszfaltozott utat, kis tisztásnak vághattak helyet valamikor, melyre a rengetegnyi idő és feledés homályába veszett néhai birtokos felhúzott egy gazdasági épületet, távol és rejtve azoktól, akikben rossz szándékú közeledés ingerét gerjeszthette volna a valószínűleg gyakorta lakatlan ház. Pontosan nem ismeretes, mi lett az egykori gazdával, kilométerekre nem lakott szomszéd, senki. De a városzéli kocsmá tulajdonosa azt mesélte, hogy a nagyapjától hallott az erdőszéli gazdálkodó szomorú végéről, aki belefáradt, belebetegedett az ellenséges természettel folytatott küzdelmébe, s hagyott itt mindent árván pusztulásnak indulni, ő meg a városban várta ki hamarosan bekövetkező halálát.

Volt olyan magányosan iszogató vendég, aki ennél többet is tudni szeretett volna, vagy csak unalmát elűzendő kérdezte a kocsmárost:

– És mit akart itt az a szerencsétlen, aki pont ide, a semmibe épített házat?

– Nagyapám szerint, aki ezt a kocsmát kitalálta és vezette, csak élni akart a boldogtalan. Megélni a földből s az erdőből. A természetlen, kopár domboldalon próbált ezt-azt természeteni, aztán csak legelőnek vagy kaszálónak használta volna, de a föld ehhez is soványnak bizonyult. Vágta és eladni akarta a bükkös fáit, de azok túl magasak és vastagok voltak ahhoz, hogy egyetlen fejszével egymaga boldogult volna a fakitermeléssel. Aztán félni is kezdett...

– Félni? Mitől?

– Nagyapám mondta, hogy eltűnése előtt egyre gyakrabban tért be a kocsmánkba, azelőtt évekig egyszer sem. De amikor elkezdett bemenedülni ide, néhány pohár pálinka felhörpintése után, akár az idegbeteg, magának motyogva ismételte, hogy már megint hallotta a visítást, sikoltást vagy ordítást az erdőből, mintha sakálok laknának ott, azt mormogta, s hogy itt vagy valami szörnyűség történt,

vagy nemsokára történni fog, mert hallja a hangokat, sakálok gyülekeznek. Nagypám szerint azután nevezték el az erdő rejtette völgyet a Sakál Völgyének, de lehet, hogy ez csak legenda, s hogy csak az öreg találta ki és mesélgette a vendégeinek, hátha azok a borzongástól sarkallva rendelnek még egy-két deci pálinkát.

– Na, akkor adj még egy pohárral – mondta erre rendszerint a hajdani öreg mesegyártó szintén kocsmáros unokájának a kíváncsi, a magányosan iszogató, az eddig unatkozó vendég.

– És képzelj – folytatta ennél a rendelésnél szokása szerint tovább csiholva kuncsaftja ihatnékját a csehó góréja –, akadt olyan, aki nem fél a sakáloktól.

– Hogyhogy?

– Hát úgy, hogy a sokáig üresen álló házba családjával együtt beköltözött egy dilis. Valószínű, nem talált máshol állandó fedeleget a fejük fölé, ez meg itt nem volt senkié. Elfoglalta, nem kérdezte, lehet-e, más sem szólt, hogy mit keres itt, a más tulajdonában. Tudod, ez már nem volt senki tulajdona.

– Ki ez a marha?

– Állítólag Topor a neve, de én csak Némának hívom, mert amikor betér ide, egyetlen árva szót sem szól. Nem köszön sem bejövet, sem elmenet. Nem mondja, mit kér, csak int a pulton az egyik üveg felé, majd egy másik gesztussal jelzi, hogy kér belőle. Töltök egyet, ha még int, kettőt, hármat, aztán szó nélkül fizet, és kigurran, mint egy szellem.

– Mióta lakik a házban?

– Nem tudom, még kicsi gyermek voltam, őket már láttam felfele mászni a hegyen, már a házban laktak. Miből élnek, nem tudom. Az biztos, hogy nem gazdálkodnak, meg sem próbálták, amint azt apám kikémlelte. Csak ott vannak egyfolytában, még nyáron is füst száll vastagon erdei vityillójukból a magas fák fölött, innen is látni.

A vityilló valójában egy meglehetősen nagy épület volt, illetve lehetett valamikor. A méretei megmaradtak, de épületnek csak méretben felüli túlzással nevezhető. Ha kívülről szemlélte valaki, hirtelenjében egy téglarakásnak vélhette volna. Pár lépésnyi közelségből már lakhelyre emlékeztetett, olyanra, melyről valami férges lerágták a vakolatot, s a téglavázát is kikezdhetnék, mert sérüléseit deszkákkal, bádoglemezekkel, kátránypapírral ragasztották tele. Ha a felfedezéséhez újabb nekifutás végett, ismét távolabbról, az összképet készíteni szándékozó visszamegy a húszméternyi perspektívába, láthatja, hogy

az általában háztetőnek nevezett akármin csak imitt-amott fedezhet fel némi cserepet a sok kátránypapiros, bádoglemezes, nejlonzacskós toldás-foldás között. Ha nem venné észre az egyetlen ajtót, a homlokzati két ablaknyílást takaró műanyag fóliákat meg a kéményt, akár maradhatna a téglarakásnál. A hívatlan látogató – mert ide valószínűleg csak ilyen érkezhetsz – belülről már archeológusi szaktudás és tapasztalat hiányában is fogadhat arra, hogy a jobb helyeken „a lakrészs belső megkonstruálásának” nevezett művelet rendkívül egyszerű és közérthető. Két részből áll: egy kisebbik a földtől a plafonig már eleve el volt választva a nagyobbiktól, a hodálytól. A kicsi egyben konyha, hálószoba, szerszámtároló, műhely és szalon lehetett a kitalálója szerint, mintegy húsz négyzetméteren. A hodályt pedig tervezhették raktárnak, táncteremnek, akárminek, de minden, még fellelhető jel szerint igavonó állatok szálláshelye volt az ősgazdálkodó idején, lovaké, esetleg marháké, és biztosan nem sertéseké vagy szárnyasoké. A kisebbik helyiséget eleve cementpadlóval készíthették, a nagyobbikban megfelelt az anyaföld, ennek a cementöntése később, bizonyára Topor idejében készült szakszerűtlenül, hepehupásra, repedezettre. A hodály ma már nem úgy hodály, mint hajdanán lehetett. A padlózattól fejmagasságig (és nem plafonig) préselt lemezekből, deszkákból és bádogból eszkábált hevenyészett falak osztják apró szeparékra, ahogy bővült a család, mind többre és mind apróbbakra. Annyira kicsikre, hogy egy egészséges szarvasmarha már napok alatt klausztrófiássá válna bármelyik rekeszben, melyet a mintegy kétszáz négyzetméterből farigcsáltak le.

A kisebbik helyiség régi, repedezett konyhai kályháját, melynek a platniján főzni is lehetett, a régi gazdától örökölhették. A hodályból, az elkülönített cellákra nyíló, fal melletti folyosó közepére betettek egy kerek, fém dobkályhát, a kályhacsövet kidugták egy lyukon, melyet a falon ütöttek, ebből a fűtőtestből kellett volna télvíz idején kiemelegíteni a volt istálló valamennyi lakhelynek képzelt rekeszét, melyekbe be- és kijárni nem az ajtón keresztül, hanem egy függőny szétlibbentésével lehetett. Ha nagyon hideg volt, akkor a függőnyt széthúzva hagyták, hátha így több meleg áramlik be a dobkályhából, ami túl kevés hőt sugárzott a terem méreteihez képest. A szeparék lakói költözgettek a család összetételétől és helyzetétől függően. A kályhához legközelebbiben először Néma Topor lakott, családfői jogával élve. Később a felesége, aki megbetegedett, és krónikussá váló nyavalyja miatt beköltözött a férje helyére, aki közben ugyanis a börtön me-

legét élvezhette, mert éppen nemi erőszak miatt elítélték. Aztán amikor Toporné anyját kellett magukhoz költöztetni, aki állandó gondozásra szorult, hát őneki engedték át a télen is még éppen elviselhető ketrecet. Pontosan nem tudták, mi a nagy baja, mert nem akart orvoshoz menni, csak fájtatta mindenét, és éjjel-nappal hatalmasakat szellentett szinte percenként vagy éppen akkor, amikor akart, a szaga felfele szállva szétoszlott a hodály fedele irányában, így a bűz nem zavart senkit. De a robajszerű, hosszas rotyogásra még a legtávolabbi lakó is gyakorta összerezett álmában, hisz a nagy megkönnyebbülésétől (vagy csak egyszerű szokásától) megremegtek a válaszfalakak helyettesítő paravánok, a bádoglemezek pedig erős és hosszan tartó rezonanciával erősítették fel a nagy hangos gondolkodását, melyet ráadásul a kiváló akusztikájú hodály sokáig visszhangzott. Toporék három, külön-külön gyerekszeparéban cseperedő sarja már az első héttől egyszerűen csak Finggyárnak hívta a nagyit, aki a deszkák mögül ezt Filmgyárnak értette, s el nem tudta képzelni, melyik leszármazottja lett mozisztár, hogy folyton-folyvást emlegetik azt a filmgyárat. Eleinte kérdezgette is, hogy mi van ezzel a filmgyárral, de válasz helyett csak vigyoroakat kapott, hát abbahagyta a tudakozódást.

Finggyárat akkor rámosták ki és költöztették egy apartmannal arébb, mikor a középső gyermek terhes lett, akkor már a családi tanács, de főleg Toporné szerint a várandós lányt illette meg a kályhával szemközti lakosztály. A leendő anyuka aztán férjhez is ment ahhoz a fiatalemberhez, aki feltehetőleg vér szerint is apukája a magzatnak, illetve a majdan megszületendő gyerekeknek. A fiatal férj azonban nem költözött ki az erdei lakásba, a felesége mellé, inkább maradt a munkásszállás lakója, míg nem szerez újdonsült családjának egy városi albérletet.

Ha összeadjuk, Néma szabadulása után már hat elkülönített részben lakott egy-egy családtag, mivelhogy Topor és Toporné a történetek után külön ketrecben élte tovább a házaseletet, egészen pontosan az asszony nem tudta még egyelőre megbocsátani férjének, hogy az valaki mást erőszakolt meg, nem őt. Mintha magányosságra rendezkedtek volna be a család tagjai, intim életvitelre vágyhattak, ezért bütykölték össze ezt az elkülönülést. Mert hagyhattak volna egy közös helyiséget nappalinak vagy étkezőnek vagy akárminek, ahol lehetett volna nagy közös családi vacsorákhoz ülni egy hosszú asztal mellett, a gyertyafények eleganciájában, és összejöveleteket tartani a még mindig bálteremnyi, de padlózatlan, földes istállómaradékban; akár

nosztalgikus vámpírbulikat is szervezhettek volna itt, a Sakál Völgyének tőszomszédságában, melyen – a vidéki turizmus ingyencégeként – vendégeket fogadhattak volna, s akár meg is gazdagodnak belőlük, ha rendezvényt sorozattá dagasztják az ötletet.

Azon a februári reggelen mindenki fázott az erdei tisztás palotájában. Hó nélküli telük volt eddig, s ez a folyamatosan sötétszürke, nyirkos, hol ködös, hol fagyos tél sokkal több tüzelőt emésztett el, mint egy normális. Mert amikor odakint mindent hó takar, már annak a látványa is csihol némi belülről fakadó melegséget, hogy lám, idebent lehetünk, nem kell térdig hóban járnunk. Ők, akik régóta laknak itt, a földben rejtőzködő növényi magvakhoz és gyökerekhez hasonlóan tudják, hogy a hó melegít, a takarója akár a paplan... Novemberben szállingózott még valamicske hó, de elolvadt, nem lett belőle takaró. Azóta csak havas eső, eső, szél, köröskörül sírtak a fák, könnycseppjeik rájuk fagytak, vacogtak, remegtek, kínlódva várták a márciust, mert óra mindhiába vártak. Már a nagy széljárása is elakadt, mintha belefagyott volna a fing, csak nyögött, forgolódott a recsegős priccsen, ezt sem lehetett könnyen elviselni, az egyik Toporgyerek meg is jegyezte, hogy akkor már inkább fíngadozna.

Azon a reggelen már elfogyott minden tüzelő, s riasztón fenyegettett annak a bekövetkezte, hogy mindkét kályhában kialszik a még agonizáló parázs, aztán kínlódhatnak a tűzcsiholással, az esetleg megszerzett, nyirkos, jobbára korhadt ágakból s bármilyen átfagyott tűzrevalóból nehéz lesz lobogó lángot erőszakolni, még a műfajban jártas Topornak is. Ebben a vész helyzetben megszólalt még Néma is, rászólt a szabadulása óta még mindig durcás nevére, akire már inkább illett a Némáné név, hogy kapjon magára valamit, s menjenek be az erdőbe, muszáj keresni valami tüzelhető.

Elindultak kettesben az erdő sűrűje felé, fejszével, nejlonszakokkal és kötelekkel felfegyverkezve, néhány lépés után már a fák között csúszkáltak-botorkáltak a félhomályban, a jeges, nyálkás, nyirkos avaron. Sietni kellett volna, mert otthon napok óta már csak a nagymama és az elárvult kisbaba volt, mindkettőnek bármikor segítő kézre lehetett szüksége; a többiek szétszéledtek, s szokásuk szerint nem mondták, hova, merre, meddig, mi célból mentek melegebb éghajlatra. A bükkös rengetegében ötven-hatvan méternyi haladtak viszonylag sima terepen, aztán indult lefele a meredek, a lejtő, melyen már csak nadrágfékkal és nyakig felcsapódó szoknyával lehetett leereszkedni azon a hosszú szakaszon, melyen a völgy aljáig érhettek.

Addig nem is figyelték, van-e valami tűzrevaló, mert régóta tudták, hogy nincs. A völgy alján kezdhették a vadászatot, mert a természetben helyüket változtató tárgyak az általuk nem ismert gravitáció- és mozgástörvények miatt, de empirikusan szerzett tapasztalataik szerint oda, a legaljára kerülnek, ha kerülnek. Azért volt ott lent a legalja, mert a völgy mindössze tíz méternyi szélesen volt völgy, onnan ismét a meredek indult, onnan már felfelé, mintegy szimmetrikus megvalósulásaként a hozzá vezető lejtőnek, az egész életre érvényes szimmetria törvénye szerint, melyet ők szintén nem tanulmányoztak tudományos megközelítésből, csak látták, tudták, hogy ez van.

Megérkeztek oda, ahonnan már nincs lennebb. Úgy beleizzadtak, hogy ezután fűteni számukra már csak amiatt kellett volna, hogy megszáradjon rajtuk a fehérenemű. Sűrű lihegéssel szórták tele az erdő megfagyott levegőjét kapkodó légzéseik forró párájával.

Az első faággal Topor turkálni kezdte a völgy avarát, talált néhány kórót, rothadt fatörzsdarabkát, Toporné szó nélkül rakosgatta mindegyiket a nejlonszakba, ahogy ez már kialakult a sokéves munkamegosztásuk során. Az erdő is megfagyottan nem zibongott az élő természet hangoktól gazdagon áradó szimfóniájától, a nyári szellő keltette fuvolájátéktól, a fák lombzatának vonós-zengésétől, a madárscicsérgés vegyeskórusától. Ha nincs ez a fagy, s a természet normális hangjait hallatja, akkor nem figyel fel az asszony a természetellenesre, valami olyasmire, mintha a sakálok üvöltésének. Átmenetileg szüneteltette gyűjtőmunkáját, míg megbizonyosodik arról, hogy nem képzelődött. A férje viszont a fejszét forgatta, nekiesett egy méretes bokor szétszedésének és feldarabolásának, hátha az ágai majd lángra kapnak, s erőteljes csapkodásával olyan zajt keltett, ami a fagyos csendbe illett ugyan, csak elnyomta az asszony által imént hallani vélt különös hangokat.

– Várj csak – szólt rá a nő.

– Mire? – kérdezte a férfi, a fejszét szándéka szerint csak néhány másodpercre a feje fölött hagyva az elkezdett lendület elején. Ez a rövid csend elég volt ahhoz, hogy az üvöltés ismét és határozottan hallhatóvá váljék.

– Nem hallod? – kérdezte az asszony a fejszét ismételten csapásra indító férjétől, aki Néma, de nem süket.

– He? – vitte tovább a sajátos párbeszédet a férfi, mint aki Süket is.

– Nem hallod ezt a hangot? – kérdezte Toporné sápadtan.

A férfi megtörölte veritékes homlokát, belenézett, belehallgatott, beleszagolt a semmibe, s mintha eljátszaná a Süketnémát, nem szólt, nem intett, nem bólintott sem nemet, sem igent.

A baljós hangok tőlük jobbról jöttek, az asszony arra mutatott:

– Ott, ott üvölt valaki...

– Valaki? – csodálkozott a férfi.

– Vagy valami – mondta bizonytalanul a felesége –, nézzük meg.

Topor egy pillanatig sem habozott, fejszóját a vállára tette, s intett a nejének, mehetnek. A hang irányához közeledve egyre valószínűbbé vált mindkettejük számára, hogy nem hallucináció, képzelgés vagy valami hasonló jelenség tréfálkozik velük, az üvöltés előbb erősödött, aztán kezdett átalakulni vonyítássá, hörgéssé, erőteljes vakkantások kakofóniájává. Amikor már látták is a hangok eredetének helyszínét és a kibocsátóit, előbb lelassították lépteiket, aztán megálltak, és tisztes távolságból szemlélték a látványt: vagy féltucatnyi kutya verekedett, harapdálta egymást és forgolódott sebesen, némelyikük sebesülten valami körül. Mintha megvadultak volna.

– Biztos egy őziken vesztek össze, gyere menjünk vissza a dolgunkra – értékelte Néma, hozzá képest bőbeszédűen az eseményt.

– Én nem látok őziket – mondta az asszony annak, aki szerinte nem lehet vak is –, milyen őzikeről beszélsz? Hol az őzike?

– Nem élő őzikegondoltam – mondja erre kissé ingerülten a férfi –, hanem egy dögre. Egy őzike tetemére. Biztos azon marakodnak a kutyák. Na, menjünk!...

Nem győzhette meg a feleségét, vagy az asszony ösztönei diktálhatták neki a választ:

– Menjünk közelebb.

– Menjél – mondta Topor rögtön –, de én nem akarom, hogy a veszett kutyák engem is széttépjenek. Érted nem kár.

Az asszony elindult a veszettnek mondott és olyanoknak is tűnő állatok felé. Tőlük néhány méternyire megállt, de nem félelmében, ugyanis a kutyák mit sem törődtek vele, annál fontosabb dolguk lehetett, vagy túlon túl elmerültek abban, amibe kezdtek. A nő az arcához emelte mindkét kezét, majd nemsokára integetni kezdett a férjének, hogy az menjen közelebb. Topor habozás nélkül engedelmeskedett. Odaérve láthatta, amit a felesége is: a kiszáradt patak néhai medrében a gallyak, levelek és egyébek között valami rikítóan színes rongyok tünedeztek elő, s ahogy a kutyák kaparták, harapták, ráncigálták a szerzeményüket, annál inkább vált nyilvánvalóvá, hogy ezek

emberi ruha darabjai. Hirtelen valamelyik állat akkorát rántott a ruhafoszlányn, hogy az avarból, a színes ruhafoszlánnyok közül kinyúlt egy kéz, nőé lehetett vagy gyereké. A vékony, finom, kecses ujjak talán a véletlennek köszönhetőn mutattak az ég felé.

– Menj le a kocsmába – mondta Toporné, ahogy szólni tudott, s a hulláéhoz hasonló színű kezével letörölte szája széléről a hányadékot –, onnan lehet telefonálni a rendőrségre.

– Megyek – mondta rögtön Topor a helyzet komolyságához illő elszántsággal.

Eső, 2003/1.

MOLNÁR H. LAJOS (1946, MAROSVÁSÁRHELY) PRÓZAÍRÓ